

Американську сторону було поінформовано, що на постійній основі забезпечується проведення відшкодування сум податку на додану вартість підприємствам з американським капіталом в законодавчо встановлені терміни.

Американській стороні передані презентаційні матеріали на тему «Стратегія розвитку транспортної галузі України, підготовка до Євро 2012, інвестиційний потенціал».

Сторонами було ще раз відмічено, що успішним результатом попередньої діяльності Ради стало вирішення проблемного питання, а саме офіційне оголошення 17 грудня 2009 року Корпорацією закордонних приватних інвестицій США (ОПК) про відновлення її операцій в Україні, що стало позитивним сигналом для американських інвесторів.

14 жовтня 2010 року у конференц-залі Торгово-промислової палати України відбувся українсько-американський бізнес-форум за участі провідних українських та американських компаній.

У роботі форуму, який став логічним продовженням Третього засідання Українсько-Американської ради з торгівлі і інвестицій, також приймали участь Заступник Торгового представника США в Україні Посол Міріам Сапіро, заступник Міністра економіки України Василь Мармазов, Президент Американської торгової палати Хорхе Зуоскі, Президент Американсько-Української ділової Ради Морган Вільямс, Посол України в США Олександр Моцик, представники інших міністерств, відомств та ділових кіл України та США.

Висновки. Підсумовуючи результати діяльності Українсько-Американської Ради з торгівлі та інвестицій можна зробити наступні висновки:

Українсько-Американська рада з торгівлі і інвестицій є важливим інструментом вирішення найбільш актуальних питань двостороннього співробітництва. Завдяки діяльності Ради посилюється економічна складова українсько-американських відносин після того, як де-факто припинив свою діяльність Українсько-американський комітет з питань економічного співробітництва.

В ході засідання Ради сторони мають змогу обговорити низку питань, що становлять взаємний інтерес, зокрема: заходи Уряду України спрямовані на поліпшення інвестиційного клімату, захист прав інтелектуальної власності, вдосконалення системи адміністрування податку на додану вартість, важливих податкових змін, регулювання ринку зернових, питання авіаційної сфери, розвиток українсько-американського співробітництва в сфері підтримки підприємництва, питання митної сфери, сільського господарства.

Рада безумовно відіграє провідну роль в інтенсифікації двостороннього економічного діалогу між Україною та США та слугує становленню позитивного іміджу України в очах іноземних інвесторів.

Список використаних джерел

1. Гаевская О. Б., Управление международным сотрудничеством: Монография. – К.: МАУП, 1999. – 168 с.
2. Пивоваров С. Э., Международный менеджмент. – СПб.: Питер, 2002. – 256с.
3. Родченко В. В., Международный менеджмент: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 2000. – 240 с.

УДК 339.162:328.162.2

УСІВ.,

Національний інститут стратегічних досліджень
при Президенті України,
старший консультант сектору зовнішньоекономічних
відносин відділу зовнішньоекономічної політики

ТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА КРАЇН ТА ЇЇ РОЛЬ В ПОДОЛАННІ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ КРИЗИ

Анотація. В цій статті розглянуті аспекти взаємозв'язку торгівлі сільськогосподарською продукцією з глобальною продовольчою кризою. Проаналізовано вплив заходів здійснюваних країнами на світові ціни на цей вид продукції. Визначені основні кроки, які повинні бути здійснені в ході Доха Раунду СОТ для побудови більш ефективних правил світової торгівлі сільськогосподарською продукцією.

Ключові слова: міжнародна торгівля, торговельна політика, сільськогосподарський сектор, глобальна продовольча криза, Доха раунд СОТ, внутрішня підтримка вітчизняних виробників.

Abstracts. In this article the relationship aspects of agricultural trade and the global food crisis has been considered. The influence of the measures undertaken by countries on world prices in the area of agriculture has been analyzed. The basic steps to be taken during the Doha Round of WTO for more effective rules of world trade in agricultural products have been determined.

Key words: international trade, trade policy, the agricultural sector, global food crisis, the Doha round of the WTO, domestic support of local producers.

Вступ. Одним з найбільш значимих питань порядку денного розвитку світу протягом останніх років є питання глобальної продовольчої кризи. Провідні світові засоби масової інформації та неурядові організації наголошують на великій вірогідності ескалації продовольчої кризи в світі в 2011 році значною мірою через несприятливі погодні умови в більшості провідних сільськогосподарських регіонах світу. Такий розвиток подій

обумовлює необхідність вироблення провідними світовими інститутами рекомендацій до урядів, спрямованих на максимізацію дій щодо недопущення продовольчих криз.

Аналіз основних публікацій. Питання пошуків шляхів вирішення проблеми продовольчої кризи знаходять своє відображення в низці наукових робіт провідного українського вченого П.Г. Саблука [1], питання торгівлі сільськогосподарською продукцією розглядаються В.Р. Сіденком [2], І.В. Кобутою [3], Т. О. Осташко [4] та іншими. Водночас питання впливу торговельної політики країн на загрозу глобальної продовольчої кризи досліджено не на достатньому рівні.

Мета дослідження. Визначити взаємозв'язок продовольчої кризи та торгівлі та запропонувати шляхи вирішення проблеми глобальної продовольчої кризи через розробку відповідних правил світової торгівлі.

Виклад основного матеріалу. Проведений в кінці 2000 року Саміт Тисячоріччя ООН визначив вісім основних цілей для світу світової спільноти, які повинні бути досягнуті до 2015 року. Першою з цих цілей визнано подолання голоду, практичним втіленням чого повинно стати скорочення вдвічі кількості населення, що страждає від голоду, у 2015 році в порівнянні з 1990 роком. Попри певні досягнення в цьому напрямку, кількість голодуючих у світі залишається на доволі високому рівні. За даними Організації з питань сільського господарства ООН (ФАО) по всьому світі від хронічного голоду в 2010 році страждало 925 мільйонів чоловік [5], що становить приблизно 13,5% від загальної кількості населення світу. За даними неурядової організації Oxfam, на південь від Сахари в 2009 році третина населення страждала від голоду, а в п'яти країнах від голоду страждало більше 45 % населення країн. Крім цих даних про людей, які страждають від хронічного голоду, ФАО стверджує, що близько двох мільярдів чоловік, тобто третина населення світу, обмежують себе в витратах на харчування, їм не вистачає необхідних вітамінів і мінералів. Такий раціон живлення призводить до психічних і фізичних втом та створює довгострокові ризики збільшення витрат на медичне обслуговування.

Одним з головних факторів, що провокує продовольчу кризу, є стрімке зростання цін, які за останнє десятиліття зросли майже в два рази та за даними ФАО знаходяться в "небезпечній близькості" до кризового рівня. Лише за перші півтора місяці 2011 року ціна на пшеницю зросла на 13 % і встановила черговий багаторічний максимум, наблизившись до 9 доларів США за бушель (приблизно 331 долар США за тону). У своїй доповіді, оприлюдненій у листопаді 2010 року, фахівці ФАО зазначають, що індекс цін на продовольчі продукти* досяг 197 пунктів при критичному значенні 200 пунктів [6]. Зазначимо, що досягнення цим показником відмітки в 213 пунктів в середині 2008 року, коли були зафіксовані максимальні показники цін (досягнуті значною мірою через спекуляції), призвело до заворушень у різних частинах світу**. Крім того, аналіз світових цін на сільськогосподарську продукцію та динаміки світової торгівлі виявляє певну закономірність. Двом найбільшим за останні 50 років спадам об'ємів світової торгівлі передували різкі зростання цін на продовольчі товари. За зростанням цін на продовольчі товари в 1974 р. та 2008 р. відбулося стрімке скорочення обсягів світової торгівлі (в 1975 р. світова торгівля скоротилася на 7,3 %, а в 2009 р. - на 12,2 % в порівнянні з попереднім роком). Певною мірою це пояснюється тим, що зростання цін на продовольчі товари призводить до збільшення частки витрат з різних бюджетів на їх придбання, що автоматично зменшує витрати на придбання інших, в першу чергу інвестиційних товарів. Оскільки на останню групу товарів припадає найбільша частка світової торгівлі, то її загальний об'єм суттєво зменшується.

Прагнення забезпечити внутрішній ринок країн від стрімкого зростання цін на продовольчі товари обумовлює особливу увагу урядів різних за рівнем економічного розвитку країн до галузі сільського господарства та торгівлі сільськогосподарською продукцією. Попри те, що частка продукції сільського господарства в загальному обсязі світової торгівлі товарами протягом останнього періоду не перевищувала 10 %, саме ця галузь частіше за все відчувала на собі втручання з боку урядів, що мало суттєвий вплив на ціноутворення в цій сфері.

Однак заходи урядів країн по зниженню цін на продовольчі товари, за умови їх не контролюваності, призводять до негативних наслідків виражених в зменшенні глобального виробництва сільськогосподарської продукції. Саме через стрімке збільшення субсидій, які уряди промислово розвинутих країн надавали своїм фермерам в середині 1980-их років (так звана війна експортних субсидій між ЄС і Північною Америкою), відбулося суттєве зниження цін на продукцію цієї галузі в 1986 році***, що нанесло суттєвий удар по виробникам з країн, що розвиваються. Низькі ціни на сільськогосподарську продукцію створили їй виробництво не рентабельним та призводило до згорання багатьох фермерських господарств в країнах, що не мали можливості надавати їм відповідні субсидії.

З метою захисту внутрішніх ринків від коливання міжнародних цін країни зазвичай використовують різноманітні бар'єри у торгівлі, як у частині імпорту, так і експорту. Оpubліковане в грудні 2010 року дослідження Світового банку [7] акцентувало увагу на впливі торговельних бар'єрів на зростання цін на продовольство.

* Індекс цін на продовольчі продукти ФАО складається із середньої величини індексів цін на п'ять товарних груп (м'ясо, молоко, зернові, масла і жири, цукор) зважених по середній частці експорту в торгівлі в торгівлі кожною групою товарів в 2002-2004 роках.

** Поточна ситуація із зростанням цін на продовольство, вірогідно, була одним із чинників політичної дестабілізації у низці країн Північної Африки – Тунісі, Єгипті, Ємені та ін.

*** Ціна за бушель пшениці в період з серпня 1984 р. по серпень 1986 р. знизилась на 37 %.

Як зазначає Світовий банк, запровадження багатьма країнами обмежень на експорт продуктів харчування стало однією з ключових причин стрімкого зростання цін на продовольчі товари в другій половині 2010 р. Взагалі необхідність дослідження проблематики впливу обмежень на експорт актуалізувалася в середині 2000-х рр., коли ціни на світових ринках продовольства почали зростати в 2005 р. і досягли пікових значень в середині 2008 р. Швидке зростання протягом 2007-2008 років частково було реакцією на політику деяких країн, що розвиваються, які з метою уповільнення зростання внутрішніх цін призупинили свій експорт зернових. Ціни на сільськогосподарську продукцію дещо знизилися в останні кілька місяців 2008 року, але ціна в доларах США на пшеницю виросла більш ніж у півтора рази в кінці літа 2010 року, внаслідок оголошення Росії про призупинення експорту пшениці в результаті посух та лісових пожеж. Україна, Білорусь, Узбекистан і Казахстан також обмежили або заборонили експорт пшениці у другій половині 2010 року, у той час як Індія фактично зберегла заборону на експорт пшениці і рису з 2008 року.

Раптове обмеження експорту крупним оператором ринку, очевидно, сприяє зростання міжнародних цін на продовольство. Через обмеження пропозиції одного чи низки базових сільськогосподарських товарів відбувається зростання вартості наявних поставок або різке зростання зовнішнього попиту з боку покупців харчових продуктів в інших країнах світу. Як правило, такі заходи не йдуть на користь економічним інтересам країни, яка їх запровадила. По-перше, зміна цінової динаміки на світовому ринку у кінцевому підсумку призводить до аналогічного зростання цін на рику країни-ініціатора обмежень (такий сценарій актуальний навіть у випадку, якщо торгові обмеження не є критично значимими для світового ринку); чинником зростання цін є скорочення пропозиції товару на внутрішньому ринку через втрату інвестиційної привабливості виробництва товару, що зазнає адміністративного регулювання. По-друге, майже завжди більш ефективні способи досягнення поставлених цілей задля яких застосовувалося обмеження.

Синхронна реакція у торговельній політиці як експортерів, так і імпортерів, є подібною до ситуації, що може мати ефект резонансу для мостового переходу. У ситуації із міжнародною торгівлею, як доводять дослідники Світового банку, адміністративне втручання урядів країн у процеси ціноутворення задля стабілізації внутрішніх цін не тільки не досягає своєї мети, але й провокує нестабільності міжнародному ринку [7]. Більше того, у разі різкого зростання цін такі дії, на думку фахівців Світового банку, збільшують передачу вигоди від країн, які мають дефіцит продовольства до країн, що мають надлишок продуктів харчування. Вони також можуть збільшити, а не скоротити масштаби бідності, хоча багато урядів стверджують, що їх втручання спрямовані саме на запобігання зростання бідності.

Потенційно значний вплив на розвиток глобального ринку сільськогосподарської продукції матиме Доха-раунд СОТ, що триває до цього часу. Як показує перебіг дискусій раунду, питання лібералізації сфери сільськогосподарства є найбільш складним. Суттєвою проблемою процесів розвитку аграрного виробництва в світі є нерівномірність лібералізації ринків. В той час як розвинуті країни вимагають від країн, що розвиваються, прибрати торговельні бар'єри, світові лідери зберігають свої власні торговельні обмеження в галузях, які представляють інтерес для експортерів з країн, що розвиваються, в першу чергу в сільському господарстві.

Представники Світового банку покладають великі надії на успішне завершення Доха-раунду, оскільки вбачають в цьому необхідність розробки нових правил, які б обмежили втручання урядів в регулювання сільськогосподарського сектору. Ще на початку створення системи ГАТТ-СОТ її ціллю була стабільність і передбачуваність світовій торгівлі. Члени СОТ погодилися дотримуватися зв'язаних мит по тарифам на імпорту та субсидіям на виробництво та експорт в рамках Угоди про сільське господарство, що була прийнята по завершенню Уругвайського раунду (попередник Доха-раунду). Однак ці зв'язані ставки були встановлені на значно вищих рівнях, ніж ті, що застосовувалися в більшості країн, та залишали широкий простір для маніпуляцій ними без порушення встановлених правил.

Слід зазначити, що переговори по сільському господарству ускладнені наявністю різних, часто протилежних, інтересів груп країн. Ще в ході Уругвайського раунду країни-експортери сільськогосподарської продукції створили Кернську групу. Представники цієї групи виступають за лібералізацію торгівлі товарами в сфері сільського господарства. Створення Кернської групи замінило існуючу фактично біполярну систему прийняття рішень в СОТ, коли остаточне рішення приймалося США та країнами Західної Європи. Проте в ході Доха-раунду з'явилося ще декілька груп, які мали своє бачення щодо розвитку переговорів по сільському господарству. Крім того, ЄС та США також мають суттєві розбіжності в поглядах на реформи в цій галузі. ЄС вимагає від США суттєвого зниження рівня підтримки фермерів. США у відповідь вимагають від ЄС скоротити сільськогосподарські імпорتنі тарифи. Слід зазначити, що як в ЄС, так і в США фермерські організації мають суттєвий вплив на прийняття політичних рішень, а отже і провадження торговельної політики. Непоступливість цих країн по сільськогосподарським питанням, в першу чергу, пов'язана із загрозою захоплення цього ринку закордонними виробниками. Країни, що розвиваються, також висували низку вимог до розвинутих країн. В першу чергу, вони вимагали скасування як експортних, так і виробничих субсидій.

Основна причина відсутності результатів від переговорів по сільському господарству полягає в тому, що при розробці порядку денного Доха-раунду США офіційно задекларували занадто великі поступки, на які вони не змогли піти під тиском внутрішнього аграрного лобі. В свою чергу, країни, що розвиваються, постійно робили спроби розширити список поступок, які вони вимагали від розвинутих країн, замість розроблення планів щодо реформування своєї власної торговельно-економічної політики задля створення умов для стимулювання розвитку сільського господарства.

Висновки. Таким чином встановлено зв'язок між коливаннями цін на продовольчі товари як в сторону зростання, так і в сторону зменшення та зростанням загроз продовольчої кризи. Відсутність правил, обмежуючих втручання урядів в розвиток глобального сільськогосподарського ринку, призводить до того, що країни, своїми заходами ускладнюють ситуацію на ринку. Ліквідація різних форм протекціонізму з боку розвинених країн, в інтересах країн, що розвиваються, в сфері сільськогосподарських товарів сприятиме більш активному залученню інвестиційних потоків в сферу сільського господарства країн, що розвиваються, внаслідок чого виробництво сільськогосподарських товарів зросте, а це, в свою чергу, стане достатнім аргументом для того, щоб країни не мали необхідності вдаватися до квотування або інших видів обмеження власного експорту з метою утримання внутрішніх цін на певному рівні.

Перспективи подальших досліджень. Крім вказаних, існують ще багато аспектів впливу торгівлі на продовольчу кризу таких як відповідність чинних глобальних правил торгівлі на можливості збільшення глобального виробництва сільськогосподарської продукції, які потребують більш детального подальшого вивчення.

Список використаних джерел

1. Саблук П.Т., Карич Д.Я. Коваленко Ю.С. Основи організації сільськогосподарського ринку. – К.: ІАЕ УАНН. – 2002. – 190 с.
2. Сіденко В.Р. Том 1. Глобалізація та економічний розвиток. – К.: Фенікс, 2008. – 376 с
3. Кобути І. Державна підтримка сільського господарства у контексті вступу України до СОТ: матеріали Міжнар. Конфер. [«Агробізнес України та СОТ: нові можливості та загрози»] / І. Кобута [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.agroconf.org/uk/system/files/State_Support_WTO.ppt
4. Осташко Т.О., Волощенко Л.Ю., Ленівова Г.В. Внутрішній агропродовольчий ринок України в умовах СОТ / [Осташко Т.О., Волощенко Л.Ю., Ленівова Г.В.]; НАН України; Ін-т екон. та прогнозів. НАН України. – К., 2009. – 208 с.
5. Goal 1: Eradicate extreme poverty and hunger [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.fao.org/mdg/64622/en/>
- 6 Food Outlook Report/ Global Market Analyses [Електронний ресурс] FAO, November 2010. – 119 p. – Режим доступу: <http://www.fao.org/docrep/013/a1969e/a1969e00.pdf>
7. Кум Anderson, Signe Nelgen. Trade Barrier Volatility and Domestic Price Stabilization. Evidence from Agriculture. The World Bank Development Research Group Agriculture and Rural Development Team. Policy Research Working Paper 5511, December 2010. – 36 p.

УДК 339.543 (045)

АЛИЕВ ВУГАР РАГИМ ОГЛЫ,
диссертант кафедри «Международные экономические отношения»
Бакинского Государственного Университета

ПРОЦЕСС СОЗДАНИЯ, ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ, ОСНОВНЫЕ ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ ВСЕМИРНОЙ ТАМОЖЕННОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

РЕЗЮМЕ

В статье на основе имеющихся в литературе расхождений во мнениях и международной практики широко анализируются процесс создания, история развития, основные цели и задачи Всемирной Таможенной Организации. Отмечается, что Всемирная Таможенная Организация превратилась в главный штаб государств и международных организаций в отношении деятельности по таможенному делу в сфере международных связей государств. Всемирная Таможенная Организация, определяя новые концепции, новые подходы и технологии, более эффективно реализует свое назначение в среде с неопределяемыми заранее изменениями.

Ключевые слова: международное сотрудничество, таможенная служба, таможенные модели, международная торговля, внешнеторговые сделки, международная интеграция, развитие страны.

SUMMARY

In article on a practical basis process of creation of the World Customs Organization, history of its development, a divergence in main objectives and directions in the literature is widely investigated. It is noticed, that the World Customs Organization has turned to the basic staff of cooperation of the international organizations and the states in relation to activity in sphere of customs and in sphere of international contacts of the states. The world Customs Organization, defining the new concepts, new approaches and technologies, puts into practice the appointment in the environment of uncertain changes more effectively.

Одной из важных особенностей современного мира являются постоянно развивающиеся процессы экономической интеграции. Экономическая интеграция включает в себя согласованность и взаимную координацию национальных хозяйств. Экономическая интеграция обеспечивается путем устранения ограничений перевозок товаров, капитала и услуг, согласованных межгосударственной и внешнеэкономической